

החליל פרק חמישי סוכה

לה א מוי פ"ד מהל'
ממדין הלכה ט:

תורה אור השלם

1. אמרו צדיק פי טוב כי
פרי מעלליהם יאכלה:
ישעיהו ג'

רבינו הגאון

בשכר הגפת דלתות,
והיוצאין פתחו והבאין
צוריקין לסגור [השערים
שפתחו היוצאין]. והיו
ששנינו הנכנס נוטל שבע,
[בין] בשכר הגפת דלתות.
ואמרין לימא ליה משמר
היוצא למשמר הנכנס,
נחלוך אלו י"ב חלות
שש שש, וכן שבבת
הבאה תחלוך אותם עם
המשמר הנכנס שש שש.
והיו פירוש דל בדל.
הגאון הבאה נ"א: הגאון
קובנה] עכשיו ואפילו היא
מוטת, כגון הגאון קישות
שהיא קטנה ואדם אוכלה
מיה, חפץ בה ובחור
באכילתה מיה, מאכילת
דלעת שהיא צריכה אחר
עד שתבשיל, כבוד
הקרבן וישנא קיליא הוא
מן החוק. כך אני
טוב לי שתי חלות
בשבת זו [מן]ותר מחמשה
לשבת אחרת. אמר רב
יהודה ובמוספין חולקין.
ואתחוב רב יהודה,
ונתבר, כי המוספין של
משמר היוצא הן בלבד.
מתני' הנכנסין חולקין
בפניו והיוצאין בדרום,
בילגה לעולם חולקת
בדרום, טבעתה קבועה
וחלונה סתומה. פ"י בילגה,
שם המשמרה. ומסקנא
דשמעא, מפני שהתה
ולא באה בשבתה במקדש
לעבוד עבודתה, קנסיה
הכמים בחלוקה ובטבעתה
ובחלונה. פ"י בחלוקה,
שחולקת בדרום לעולם.
ותנא לפיכך בילגה נראית
יוצאה לעולם. טבעתה
קבועה. פירוש שהיתה
לכל משמר טבעת של
ברזל קבועה בקרקע,
(פורס) שקושרין חבל
ברגלי השור ומכניסין חבל
ההוא בטבעת, ומושכין
החבל מעט מעט ומפליין
השור בניחוח דחיישין
לריסוק אברים. ופירוש
בתלמוד ארץ ישראל רב
אמר משום ר' יהודה
טבעות שעשו רחבות
מלמעט וצרות מלמעט.
ושענו במדות פרק ג'
טבעות היו לצפוני של
מוכת, שש הסדרים
ותנא בתוספתא כ"ד

בוצינא טבא מקרא. משל הדיוט הוא האומר לחצרו דלעת
קטנה אני נותן לך במחזור אס תרצה להניחה עד
שמגדל ומיעשה קרא תניח טוב לו ליטלה מיד שמא לאחר זמן
יתחרט צו זה או שמא לא יטורך זה לזה כך פ"י בקוטרס *ור"ת
מפרש דעל כרחק בוצינא וקרא שני
מיניס הס דקשוזין מתרגמינן בוצינא
ודלעת היינו קרא כדמוכה בנדרים
פרק הגודר מן המצוה (דף נ"א).
דלעת מן המצוה קרי
קרקחא וקישואין ודילועין צ' מיניס
כדמוכה במסכת כלאים (פ"ג מ"ה)
דמתן נוטע אדם קישות ודלעת בתוך
גומא א' ובלעד שמהא זו נוטה ללד זו
והו נוטה ללד זו ונוטה שער של זו
ללכא ושער של זו ללכא ועוד ראיה מהא
דלמרינן בפרק גלגה שאלכו (בבבס)
דף מה. בוצינא מקטפי' ידע משמע
דלאחר שנגמר הפרי נקרא בוצינא
ואומר ר"ת שהקישות מין פרי קטן
מדלעת שממנה להצטל ויכול
למלוש מיד והדלעת גדולה ואינה
ממרת להצטל ואין יכול למלושה
עד לאחר זמן ואיכא אדם דבר מועט
לאלתר מדבר מרובה לאחר זמן י:

הדרן עלך החליל וסליקא לה מסכת סוכה

לסרדיוט אחד ממלכי יוונים כשנכנסו יוונים
על גבי המזבח ואמרה לוקום לוקום עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל
ואי אתה עומד עליהם בשעת הדרח וכששמעו חכמים ברבר קבעו את
מבעתה וסתמו את חלונה ויש אומרים משמרתו שוהה לבא ונכנס יושב
אחיו עמו ושימש תחתיו אע"פ ששכיני הרשעים לא נשתכרו שכיני בילגה
נשתכרו שוהה לבא היינו דקנסין לכולה משמר אלא למ"ד מרים בת בילגה
שהמירה דתה משום ברתיה קנסין ליה לדידיה אמר אביי אין כדאמרי אינשי
שותא דינוקא בשוקא או דאבוה או דאימיה ומשום אבוה ואימיה קנסין לכולה
משמרה אמר אביי אוי לרשע אוי לשכיני טוב לצדיק טוב לשכיני [שנאמר]
יאמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו]:

הדרן עלך החליל וסליקא לה מסכת סוכה

לוקוס. הוא זאב בלשון יווי: **וכשמעו חכמים דבר.** לאחר שגזרה יד צית חשמונאי: **סמנו חלונה.** של משמרה ולקמן פריך ומשום
דידה קנסין לכולה משמרה: **משמרתו של בילגה שוהה לבא.** כשהגיע שבת שלה לא היו באים ומוכחא מילתא שאין העבודה חביבה
עליהם: **ונכנס ישב אחיו.** סדר משמרות בילגה אחר ישבב וכשישבב יואל בילגה נכנס וכששהה משמרת בילגה לבא עיכבו ישבב
במשמרתו ולא יאל לפיכך קנסיה: **ואע"פ של שכיני הרשעים לא נשכרו.** דאוי לרשע אוי לשכיני: **שכיני בילגה נשכרו.** היינו
ישבב: שכינינו לעולם חולקת בדרום. ואפי' בכניסתו וישבב לעולם נשכרו אף ביציאתו שהרי בילגה נכנס אחריו ושבת הוא להם
לחולקי כפון: **משום ברתיה קנסין ליה לדידיה.** כלומר אפי' לאבוה מי הוה לן למיקנסיה: **שותא דינוקא בשוקא דאבוה או דאימיה.**
משל הדיוט הוא מה שהמיוק מדבר בשוק מאציו או מאמו שמע אף (זוה) אס לא שמעה מאציה שהיה מצוה את העבודה לא אמרה
כן. שותא דיבור כמו לא תיפוק לנו שותא (ב"ב דף נ"ג). וצקדושין (דף ע:). שותא דמר לא ידענא: **אוי לרשע ואוי לשכיני.** צמרת
כהניס' תניא וחללו את האצנים ויקרא דין נגע באבן צמקוע שניהן חולצין ואע"פ שהנגע לא נראה אלא צביטו של זה מחמת שהיתה עינו
צרה בכליו חצירו לקה בשבילו מכאן אמרו אוי לרשע אוי לשכיני וממילא טוב ללדיק טוב לשכיני דמדה טובה מרובה:

הדרן עלך החליל וסליקא לה מסכת סוכה

גב' והני סרסי מאי עזידייהו. אדר' יהודה קאי דלמר הנכנס
נוטל שבע: **בשכר הגפת דלתות.** שמשמר הנכנס מגיף
הדלתות ערבית שפתח אותן משמר היואל: **ונימא ליה.** יואל לנכנס:
דל גדל. הסר חוק זה מכאן בשביל שיסירוהו אלכך אס תגול עכשיו
שבע יגול לשבת הצאה משמר הנכנס
שבע ואתה"י טול עמה בשוה כדי
שמשמר גם אתה לשבת הצאה בשוה.
דל הסר כמו דל רגלים (ר"ה דף ט:)
וכדגרסינן בריש מסכתא (דף ט). דל
עשירות קרנים איכא כל סוכה דל
דפנות ליכא כל סוכה דל מעשר
זהמה (ר"ה דף ט:): **בוצינא טבא**
מקרא. משל הדיוט הוא האומר
לחצירו דלעת קטנה אני נותן לך
במחזור אס תרצה למלושה עכשיו
תלוש ואס תרצה להניחה עד שמגדל
ומיעשה קרא תניח ומגדל טוב לו
ליטלה מיד שמא לאחר זמן יתחרט צו
זה או שמא לא יטורך זה לזה הי"ג
גזי משמרות מי שראוי ליטול עכשיו
לא ימתין לשבת הצאה: **וצמוספין**
חולקין. כי היכי דפלגי בלחם הפנים
משמר הנכנס והיואל פלגי נמי
עבודת המוספין של כל שבת:
וצויוין. מסלקין ומסדרין לחם הפנים
ומקטירין שני צויוי לצונה שסילקו
מעל השלמן והן ממירין את הלחם
באכילה כדכתיב: והיה ללחם לאזכרה:
האי סנא לא איירי בחלוקה כלל.
ואס תאמר מאחר שהמשמר היואל
עושה המוספין היאך יחלקו בהם
משמר הנכנס אינהו נמי מהפכי צו
צניורא על המוצא כל היום לאחר
שיאל משמר היואל ומתנימין דאייירי
בחלוקה ולא תנא חלוקה דמוספין
היינו טעמא דלא איתציה דאיכא
למימר תנא דמתנימין אידי דאייירי
בלחם הפנים דרגלים הוא איירי
בלחם דשאר ימות השנה ואבג גררא
צעלמא נסב חלוקה צשאר שבתות:
נכנסין. לעורה: **כדי שיראו**
נכנסין. טעמא דמתנימין קא מפרש
וגמרא היא: **מרים צב בילגה.** ממשמר
בילגה היתה וכן שמה: **כשנכנסו יוונים**
להיכל. צימי מתמיהו צן יוחנן:

לוקוס. הוא זאב בלשון יווי: **וכשמעו חכמים דבר.** לאחר שגזרה יד צית חשמונאי: **סמנו חלונה.** של משמרה ולקמן פריך ומשום
דידה קנסין לכולה משמרה: **משמרתו של בילגה שוהה לבא.** כשהגיע שבת שלה לא היו באים ומוכחא מילתא שאין העבודה חביבה
עליהם: **ונכנס ישב אחיו.** סדר משמרות בילגה אחר ישבב וכשישבב יואל בילגה נכנס וכששהה משמרת בילגה לבא עיכבו ישבב
במשמרתו ולא יאל לפיכך קנסיה: **ואע"פ של שכיני הרשעים לא נשכרו.** דאוי לרשע אוי לשכיני: **שכיני בילגה נשכרו.** היינו
ישבב: שכינינו לעולם חולקת בדרום. ואפי' בכניסתו וישבב לעולם נשכרו אף ביציאתו שהרי בילגה נכנס אחריו ושבת הוא להם
לחולקי כפון: **משום ברתיה קנסין ליה לדידיה.** כלומר אפי' לאבוה מי הוה לן למיקנסיה: **שותא דינוקא בשוקא דאבוה או דאימיה.**
משל הדיוט הוא מה שהמיוק מדבר בשוק מאציו או מאמו שמע אף (זוה) אס לא שמעה מאציה שהיה מצוה את העבודה לא אמרה
כן. שותא דיבור כמו לא תיפוק לנו שותא (ב"ב דף נ"ג). וצקדושין (דף ע:). שותא דמר לא ידענא: **אוי לרשע ואוי לשכיני.** צמרת
כהניס' תניא וחללו את האצנים ויקרא דין נגע באבן צמקוע שניהן חולצין ואע"פ שהנגע לא נראה אלא צביטו של זה מחמת שהיתה עינו
צרה בכליו חצירו לקה בשבילו מכאן אמרו אוי לרשע אוי לשכיני וממילא טוב ללדיק טוב לשכיני דמדה טובה מרובה:

הדרן עלך החליל וסליקא לה מסכת סוכה

וקנסו בילגה שהתה לבוא, בשלשתן. על אלו נאמר אוי לרשע אוי לשכנו אשרי לצדיק אשרי לשכנו.
הדרן עלך החליל וסליקא מסכתא סוכה

- א) כחצות פג: תמורה ט.
- ב) [תוספתא פ"ד י"ב].
- ג) [תוספתא ספ"ד].
- ד) ז"ל ואתה תמא.
- ה) [ויקרא דף] ו [ז"ל ז].
- ו) [מלועז פרק ד].
- ז) [וע"ע מוס' דלתות
- ח) פג:].

גליון הש"ס

תוס' ד"ה בוצינא וכו'
ור"ת מפרש. עיין טורי
אבן מגילה דף י' ע"ב
מוס' ד"ה היינו דלמרי:

מוסף רש"י

בוצינא טבא מקרא.
בוצינא דלעת קטנה, קרא
לדעת גדולה, האומר
לחצירו קא לך דלעת קטנה
בנימא, או המתן עד
שגדלו וקא גדולה, טוב לו
ליטלה מקטנה מדי, כי לא
ידע מה יזיל וי' (בחבובת
פג): בוצינא דשמשא טב
מקלא ללמחי (תמורה ט.).
הדרן עלך מסכת סוכה

רבינו הגאון

כ"ד משמרות] ליה. אלו
חלונות של לוחם, שהיו
נוחתין בהן כלי שיר. והן
זולתי חלונות כהנים. ועוד
תן כוונה בפרק עגלה
טרופה יוחנן כהן גדול
העביר הדוית המעשר
ואף הוא ביטל את
המעוררין ואת הנוקפין.
ופירש בתלמוד בענין
הנוקפין, אמר רחבה שהיו
מסרסין לעגל בין קרניו
כדי שיהיו לו דם בעיניו,
ובא הוא ואסר לעשות
כך משום דמחוי כמזבא.
במנהגיה תנא שהיו מכין
העגל בין קרניו כדרך
שעושין לעבודה זרה, אמר
לחן יוחנן כהן גדול
עד מתי אתם מאכילין
למזבח נבלות, נבלות הוא
שחוטות ניהו, אלא אימא
טרפות, חיישין שמא יניק
קרום של מוח. מה עשה
תיקן להם טבעות בקרקע.
כאשר כבר פירשו למעלה
ענין הטבעות. וחלונות
של כהנים היו נוחטין
בהן בגדיהן, וכתוב היה
עליהם תשמש עליהם אלא
דתנן במסכת תמיד פרק
ה' מסרום לחזנים והיו
מפשטין את בגדיהם ולא
היו מניחין עליהם אלא
מכנסים בלבד, וחלונות
היו שם וכתוב בהן
תשמש עליהם הכלים. וכן
היו להן חלונות לת
בהן סכנים ששוחטין
בהן, דתנן וש"ו אמה
מן הדרום והוא היה
נקרא בית החליפות,
ששם גונזין את הסכנין.